
Murathan Mungan'ın "Dumrul İle Azrail" Öyküsünü Postmodernist Açıdan Okuma*

A Postmodernist Reading of Murathan Mungan's Story: Dumrul ile Azrail

Öğr.Gör. Sakine ÇELİK ÖZTÜRK**

Öz: Bu yazıda, Murathan Mungan'ın "Dumrul ile Azrail" adlı öyküsünün postmodern bir yapısı olduğu ileri sürülmekte ve bu amaçla metin, postmodern çizgide okunmaktadır. Okumada, Yıldız Ecevit'in postmodern edebiyat metinleri inceleme çerçevesinden yararlanılmıştır. Çalışmada önerilen öykü çözümlemesinde metnin kurmaca/üstkurmaca özellikleri, metinlerarası gönderimi ve zamansal yapısı ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Deli Dumrul, Murathan Mungan, Postmodernizm.

Abstract: This study claims that "Dumrul ile Azrail" by Murathan Mungan has a postmodern text structure and proposes a postmodern reading for the text. The methodology of the analysis is based on Ecevit's description of postmodern text and her sample analysis. The analysis includes fictive and meta fictive features, intertextuality and temporal structure of the text.

Key words: Deli Dumrul, Murathan Mungan, Postmodernism.

---

* IX. Uluslararası KIBATEK Edebiyat Şöleni'nde (Bükreş/Romanya 26 Nisan-1 Mayıs 2004) sunulmuş bildiri.

** Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

(1969-2004)

Üzücü bir olay sonucu kaybettiğimiz değerli meslektaşımızı saygıyla anıyoruz.

1. GİRİŞ

Bu yazıda günümüzde üzerinde çok durulan postmodernizmin edebiyattaki yansımalarından yola çıkılarak Murathan Mungan'ın "Dumrul ile Azrail" öyküsü ele alınacaktır. Bu öyküde postmodernist etkiler olup olmadığına bakılacaktır. Bir okur olarak metin değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Yönünü Batıya çevirdiği andan itibaren Osmanlı, daha sonra Türkiye Batıdaki toplumsal, siyasal değişimlerden etkilenmiştir. Toplumsal-siyasal değişimlerin yanı sıra Batı edebiyatındaki değişimler, Tanzimat Dönemiyle birlikte, Türk edebiyatını da etkilemiştir. Edebiyat-toplum ilişkisi açısından bakıldığında Batının kendi toplumsal, siyasal süreci içindeki değişimlerinin kendi edebiyatına yansımaları kaçınılmazdır. Kendi topraklarında doğan, gelişen bir akım sağlam temellere oturtulabilir, o konuda düşünceler üretilebilir ve karşı bir tezin oluşturulmasıyla konum değiştirebilir. Böylece tarihsel bir süreç izlenebilirken ilkelere ortaya konularak neyin bu akım içinde yer aldığına neyin olmadığına karar vermek de daha kolay olur. Türk edebiyatında bu ayrımı yapmak biraz zorlaşabiliyor. Günümüzde çokça tartışılan postmodernizm buna örnek olarak verilebilir.

Postmodernizm Batı'da oluşmuş/gelişmiş bir sanat-düşünce akımıdır. Türkiye ise modernizmi tam olarak yaşamadan 80'lerde postmodernizmle tanışmıştır. Türkiye'de modernizmi yaşamadan postmodernizme geçişin olamayacağı yolunda 1990'larda tartışmalar olmuştur. Günümüzde, dünyanın herhangi bir yerinde olan bir olayın yalnızca orayı, o ülkeyi ilgilendirmede, diğer ülkeleri de siyasal, ekonomik boyutta etkilediği görülmektedir. Bu durumda modernizm yaşanmamış bile olsa küreselleşmenin hız kazandığı bir ortamda, hazır olunmasa da, postmodernizm düşüncesinin, özellikle bazı kesimlerde, kendini göstermesi kaçınılmazdır.

80'lerden bu yana tartışılan, yazılan-çizilen postmodernizmin etkileri edebiyatta da görülür. Postmodernizmin edebiyat alanındaki sürecine bakıldığı zaman da araştırmacılar arasında bir düşünce birliği olmadığı söylenebilir. Hangi yazarın, hangi eserin postmodern olduğu konusunda tartışmalar vardır.

Murathan Mungan günümüz Türk edebiyatının yazar/şairlerinden biridir. Eserleri 1980'lerde yayımlanmaya başlar. Edebiyat yazılarında/incelemelerinde postmodernist yazarlar arasında adına rastlanmayan bir yazardır. Mungan'ın "Dumrul ile Azrail" öyküsünün ilk okumasında postmodern eğilimler görülmüş; ama Mungan'ın adının postmodern yazarlar arasında hiç görülmemesi, bir süreliğine bu düşüncenin yazılı olarak dile getirilmesini engellemiş ve bu düşüncüyü destekleyebilmek için daha ayrıntılı bir alan yazın taraması yapılmasını gerekli kılmıştır. Tarama sonunda Ertem'in (2004) bildirisinde Mungan'daki postmodern etkilerden söz edildiği görülmüştür. Ayrıca, Ecevit'in (2001), Mungan'ın eserlerinde postmodernist etkiler olduğunu belirtmektedir ve "Türk Romanında Postmodern Açılımlar" adlı bu eser, konunun yazılı olarak dile getirilmesine dayanak oluşturmuştur. Görüşünü paylaştığımız Ecevit, Mungan'daki postmodern etkileri şöyle açıklar:

"Yine doksanlarda bir başka yazar, geleneksel anlatının içerik öyküleme eğilimine masum olmayan postmodern bir dönüş yapar. Birbirleriyle geçişimli uzun anlatılarda inanılmaz bir keyifle ve usta bir dil aracılığıyla öykülüyor Murathan Mungan. Kimi yerde Kerime Nadir/Muazzez Tahsin türü, yüzeysel görünümlü betimlemeleri ve trivial kurgu manevralarıyla bütünleşmiş kitsch bir anlatım, yetkin bir dil kullanımla bütünleşir Mun-

gan'da. Fantastik öge, bilim, kurgu, psikolojik çözümler, geleneksel/yapay felsefe konuşmaları, psikanalizin Lacan'cı ayna simgeseli ve metinlerarası düzlem 'Üç Aynalı Kırk Oda'nın postmodernist dokusunun çoğulcu düzlemini oluşturur".

Bu yazıda, Mungan'daki postmodern etkiler "Dumrul ile Azrail" öyküsü ele alınarak ortaya konmaya çalışılacaktır. "Dumrul ile Azrail" öyküsü Adam Öykü'de (2000) şöyle bir dipnotla yayımlanmıştır:

" 'Dumrul ile Azrail' ", Murathan Mungan'ın 'Kırk Oda' ile başlayan, 'Üç Aynalı Kırk Oda' ile süren Kırk Oda üst başlıklı öyküler dizisinin henüz yayımlanmamış üçüncü kitabı 'Yedi Kapılı Kırk Oda'nın ilk öyküsüdür".

Belirtilen bu kitap hâlâ yayımlanmamıştır. Öykü, Mungan'ın "7 Mühür" adlı kitabında yine "Dumrul İle Azrail: Yazarın henüz yayımlanmamış Yedi Kapılı Kırk Oda kitabında yer alacaktır" açıklaması ile kullanılmıştır. İncelenen öykü Adam Öykü'de yayımlanmış biçimiyle ele alınmıştır. Öykünün değerlendirilmesi / incelenmesinde Yıldız Ecevit'in "Türk Romanında Postmodernist Açılımlar" kitabı temel alınmıştır.

Bu öykü, Dede Korkut'un "Deli Dumrul"unun farklı bir okuması olarak ele alınabilir.

Öykü için ilk başta genel olarak şunlar belirtilebilir: Dede Korkut'un öyküsünde üzerinde durulmamış nesne ve insanların betimlemeleri vardır, bu öyküde. Örneğin, öykünün kurgu örgüsünün oluşmasında önemli bir yeri olan "köprü" Dede Korkut'ta betimlenmeden bir iki sözcükle belirtilirken Mungan'ın öyküsünde betimlenmiştir. Yine Dede Korkut'ta üzerinde durulmamış olan Azrail, Mungan'ın öyküsünde odak noktaya oturtulmuştur. Deli Dumrul'un annesi, babası ve yavuklusı da betimlenmiştir. Dede Korkut'ta üzerinde durulmayan noktalar bu öyküde tamamlanmış, açığa çıkartılmıştır.

Mungan'ın öyküsüne postmodernist eğilimler olup olmadığı açısından bakıldığında zaman ise şu görüşler ileri sürülebilir:

Postmodernist yazar, etik/siyasal ya da tarihsel malzemeyi oyunlaştırma (Ecevit, 2001) eğilimindedir. Mungan da tarihsel bir özelliğe sahip olan Dede Korkut öykülerinden "Deli Dumrul"u ele almıştır. Bunun dışında postmodernist edebiyatın temel özelliklerine bakıldığında kurmaca, üstkurmaca, metinlerarasılık ve zaman dikkati çekmektedir. Bu öyküde de bunları postmodernist düzlemde görmek olasıdır. Bunlar sırayla şöyle incelenebilir:

2. "DUMRUL İLE AZRAİL" ÖYKÜSÜNÜN İNCELENMESİ

2.1. Kurmaca - Üstkurmaca

Postmodernist düşüncede tek bir doğru ve gerçekten söz edilemez. Doğru ve gerçeklik postmodernist düşünceye göre bir kurmacadır. Kale (2002) bu durumu şöyle dile getirmektedir:

"..sosyal ve kültürel kurumlar doğanın kendisinde tartışılmaz doğrular olarak yoktur. Tüm kurumlar ve onların getirdiği sistem, kavram ve doğrular kurmacadır. Gerçeklikleri göreceli ve tartışmaya açıktır. Gerçek varsa her zaman insana ancak yorumları ile ulaşmıştır.Tüm kavramlar kurmaca ol-

dukları gibi, ait oldukları söylence grubuna göre de farklılık gösterirler, her farklı dil grubu her söylence kendi kavramlarını dolayısı ile kendi doğrularını ve yaşam deneyimini yaratır.....İnsan doğruları veya genel anlamda ve de herhangi bir bağlamda gerçeği hiçbir zaman bilmemiştir, ancak onun kurmaca şekillerini görmüştür; çünkü “mitos”lardan günümüze, bize gerçeği anlattığını savunan her türlü yapıt ve anlatım türü sadece gerçeğin yorumu ve kurmaca anlatımından başka bir şey değildir”.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Batı’da siyasal ve birçok toplumsal konuda değişim yaşanmıştır. Postmodern düşüncenin oluşmasında önemli bir değişim noktası kabul edilen İkinci Dünya Savaşı’nın yaratmış olduğu sonuçları Kale (2002) şöyle dile getirmektedir:

Bunun sonucunda ise kendimize tanımladığımız kimlik elimizden kayıvermiştir; toplumsal yaşamın koordinatları sağlam bir zemine oturmayıp kum tanecikleri gibi dağılmıştır. Zaman ve mekân tanımı; bireysel ya da toplu kimlik yaratım açısından temel bir önem taşımaktadır. Kimliğimizi, sırtımızı güvenilir zaman-mekân koordinatlarına dayanarak tanımlarız; ama bu koordinatlar kaydığında ya da güvenilir olma özelliğini yitirdiğinde kim olduğumuzu tanımlamamız güçleşir.

Tek bir gerçekliğin, doğruluğun olmaması, kişinin kim olduğunu tanımlamasının güçleşmesi gibi durumlar göz önünde tutulduğunda postmodernist düşüncede yaşamın bir kurmaca olarak algılandığını belirtmek, yanlış olmaz kanısındayız.

Yaşamın bir kurmaca olduğu düşüncesini bu öyküde yazar, anlatıcı/Azrail konumunda “Azrail”in ağzından şöyle dile getirmiştir: “*Hayatının, kendi hayatın olduğunu anladığın büyük imtihan anlarıdır bunlar. Hayatın boyunca birçok şeyi yanlış, eksik, hatalı, kusurlu yaptığını anladığın anlardır bunlar. Senin kanlı pazarlık dediğin eşiğe gelindiğinde, insanlar birdenbire kendi hayatlarını bir yabancı gibi yaşamış olduklarını hissederler. Bunu, böyle söylemeler de içlerinin bir yanı bilir*”. (s.125)

Yaşam kurgu olarak algılanınca, doğal olarak edebi metinlerde anlatılan yaşamlar da kurmaca anlatımından başka bir şey değildir. Postmodernist metinlerde öyküyü üstkurmaca düzlemde oluşturmak bir kurgulama yöntemidir. Üstkurmaca yalnızca yazarın kurgusal buluşu değil, bir edebiyat anlayışıdır (Ecevit, 2000, s. 72). Bu öyküde de bir üstkurmacadan söz edilebilir. Ecevit (2001), üstkurmacanın yazar tarafından metne uygulanmasını şöyle belirtir:

“Üstkurmaca yazarı çoğunlukla örtük ya da açık düzlemde bir meta evren yaratır metninde. Başta metnini öyküsü olmak üzere, roman kişilerinin, giderek de yaşamın kendisinin kurmaca olduğu gerçeği, bu meta evrende sürekli vurgulanır. Somut yaşam ve kurmaca metnin bir araya getirilmesi, birbiriyle çakıştırılması, aradaki sınırların yok edilmesi, üstkurmaca düzlemin ana özelliğidir. Üstkurmaca yazarı, önce metninde bu eşzamanlı birlik-teliği belirgin kılmakla yükümlüdür.”

Mungan da öyküsünde bir üstkurmaca yaratarak kurgu ögesi olarak “oyunu” kullanmıştır. Mungan bir oyun oynandığını sıklıkla okuyucusuna belirtir. Bunu yazar/anlatıcı olarak hem kendi (s.123’e kadar), hem de daha sonra anlatıcı konumuna soktuğu anlatıcı/Azrail ağzından yapmaktadır. Yazar/anlatıcı “*Çadırın önüne varan kadar da çadırın içini, onun yüzünü, günlük halini görmek istemedi. İsteseydi yapabilirdi bunu, her şeyi uzaktan görebilir-*

di; yapmadı, bekletti, sakladı. Uzattı oyununu" (s.118) diyerek Azrail tarafından bir oyun oynandığını ve bu oyunun ne kadar süreceğine Azrail'in karar vereceğini okuyucusuna belirtir. Oyunun nasıl bir oyun olduğunu ve kurallarını okuyucu yine yazar/anlatıcının, bazen Azrail'in "Ölüm oyunuydu bu" (s.121), "Zaman zaman ölümlülerle, ölümüne oynadığı oyunlardan biriydi bu onun için; daha fazla bir şey değil" (s.119), "Ölüm oyununu çekici kılan sırasızlığıdır" (s.125), "Dumrul'un canını kurtarmak için giriştiği pazarlıkta kuralları biçimlenen bu oyunun kendiliğinden oluşan kurgusu ilgisini çekmiş, bunun üzerine zamanı sündürmeye karar vermişti" (s.119), "İnsanlaşmanın tehlikeli tuzaklarından biri olan tanın arayışları, içini usul usul yakaladığında anlamalıydı oyunun gizli kurullarına yenik düşeceğini, düşebileceğini" (s.119), "Oyunun gizli kuralları kendini yürürlüğe koydu" (s.119) bu tümcelerinden öğrenebiliyor. Yazar, oyunun varmış gibi görünen bu gizli kurallarının yine ölüm tarafından bozulabileceği ve kurallarının hiçbir zaman bilinemeyen bir oyun oynandığını anlatıcı/Azrail ağzından şöyle belirtir: "Ölümün bütün oyunu da budur zaten. Varmış gibi görünen kurallarını, dilediği zaman kendi bozar. Kuralları hiçbir zaman bilinmeyen bir oyunu, ölümüne oynarsın" (s.125). Bu oyunun Azrail'in oyunu olmasının, son noktayı koyacak varlık olmasının yanı sıra oyunun izleyicisi de olduğu "Oyunu kurallarına göre izlemekten yana" (s.123), tümcesiyle belirtilmiştir. "O, öyle elleri göğsünde, yüreği açıkta karşımda çaresiz, mağrur ve mağlup dururken, bütün bu yaşadığımızın ince tuzaklar üstüne kurulmuş, karanlık bir oyun olduğunu düşünüyorum. Oyun bitmişti ama, Dumrul, rüyası uzun süren bir çocuğun saflığıyla, bunu henüz fark etmemiş, kendini fazlasıyla kaptırdığı oyunu, aynı ısrar ve ciddiyetle sürdürüyor. Bu, bir oyunsaydı, yalnızca o değil, ben de bu sinsi oyunun içinde değişmiş, sanki bilmediğim güçler tarafından ele geçirilmiştim. Yalnız ona değil, bana da gizli bir oyun oynanmıştı ve oyunun sonu, ikimizin yazgısını, aynı çaresizlikte birleştirerek, bizi, bir tepenin başında, baş başa ve yapayalnız bırakmıştı" (s.138) diyerek Azrail'in, kendisini oyunun dışında sandığı bu oyunda, aslında bir oyuncu olduğunu oyunun sonunda anladığı ve bu oyunun başka bir oyun içinde oyun olduğu belirtilmektedir.

2.2. Metinlerarasılık

Postmodernist metinlerde var olan metinlerarasılık bu öyküde de vardır. Bu öyküde metinlerarası doğasında Dede Korkut'un "Deli Dumrul" öyküsü, Dede Korkut metinlerinin sonu, Gilgamiş Destanı ve Bilge Karasu'nun "Usta Beni Öldürsen E!"'yi görmek olasıdır.

Murathan Mungan'ın öyküsünün metinlerarası düzlemini Dede Korkut'un "Deli Dumrul" metni oluşturmaktadır. Bu çok açık bir metinlerarasılıktır. Mungan öyküsünün başlığını "Dumrul ile Azrail" koyarak okuyucuya daha ilk başta bunun metinlerarası bir metin olacağını belirtir. Daha sonra Dede Korkut'taki genel öykü sürecini bozmadan öyküsünde işler. Öykü Azrail'in Dumrul'un canını almak için yeryüzüne inmesi ile başlatılır. Dede Korkut metninde olan Dumrul'un köprü yapması, köprüünün yanında / üzerinde bir gencin ölümünün bulunması, Dumrul'un ölümüne meydan okuması, Azrail'in Dumrul'un canını almak için gelmesi, Dumrul'un kendi canı yerine can araması, can bulmak için anne-babaya gidilmesi Murathan Mungan'ın metninde de aynı sıra ile verilmiştir. Öyküde "Deli Dumrul" ile oluşturulmuş metinlerarası doğa çok açıktır.

Bu öyküde Dede Korkut'un diğer metinlerinin sonuna da bir gönderme yapılmıştır. Dede Korkut metinlerinin bitimi ve bitiminde kullanılan "öyküye ad verme" Mungan'ın öyküsünde de işlenmiştir. Dede Korkut metinlerinin (Ergin, 1999) şöyle sonlandırıldığı görül-

mektedir: “*Dedem Korkut destan söyledi, deyiş dedi, bu Oğuznameyi düzdü koştı...*” (Dirse Han Oğlu Boğaçhan, Salur Kazanın Evinin Yağmalanması), “*Dedem Korkut geldi, gazi erenler başına ne geldiğini söyledi, bu Oğuzname Beyreğin olsun dedi*” (Kam Püre'nin Oğlu Bamsı Beyrek), “*Dedem Korkut gelerek neşeli havalar çaldı, bu Oğuznameyi düzdü, koştı, böyle dedi*” (Kazan Bey Oğlu Uruz Bey), “*Dedem Korkut gelip destan söyledi, deyiş dedi. Bu destan deli Dumrul'un olsun, benden sonra alp ozanlar söylesin, alnı açık cömert erenler dinlesin dedi*” (Duha Koca Oğlu Deli Dumrul), “*Dedem Kortu gelip neşeli havalar çaldı, destan söyledi deyiş dedi, gazi erenlerin başına ne geldiğini söyledi / söyleyiverdi*” (Kanglı Koca Oğlu Kan Turalı, Basat'ın Tepegözü Öldürmesi, İç Oğuz Dış Oğuz Asi Olup Beyreğin Ölmesi), “*Dedem Korkut gelip destan söyledi, deyiş dedi. Bu Oğuzname Yigeneğin olsun dedi*”, (Kazılık Koca Oğlu Yigenek), “*Dedem Korkut gelerek neşeli havalar çaldı, bu Oğuznameyi düzdü, koştı, Begil oğlu Emre'nin olsun dedi*” (Begil Oğlu Emre), “*Dedem Korkut gelip destan söyledi, deyiş dedi*” (Uşun Koca Oğlu Segrek), “*Dedem Korkut geldi kopuz çaldı, gazi erenlerin başına ne geldiğini söyledi*” (Salur Kazan Esir Olup Oğlu Uruz'un Çıkarması). Bu öykünün “*Gün gelsin biri bilsin, o da tutsun adını versin istedim*” (s.140) satırlarıyla Mungan öyküsüne ad verecek bir Dede Korkut istemektedir.

Öykünün metinlerarası düzlemini, bu kadar açık olmasa da örtük bir biçimde Gılgamesh Destanı da oluşturmaktadır. Azrail ve Dumrul arasındaki ilişki Gılgamesh ve Engidu arasındaki ilişkiye benzemektedir. Gılgamesh destanında Gılgamesh başta Engidu'yu kendine düşman olarak bilir, onu yok etmek ister, onunla dövüşür. Sonrasında ise aralarında bir dostluk olur, hatta buna aşk da denilebilir. Azrail ve Dumrul arasında da böyle bir ilişki vardır. Azrail canını almak istediği Dumrul'a aşık olur. Ayrıca, Gılgamesh'in kendisiyle özdeşlik kurduğu Engidu'nun ölümünün ardından ölümsüzlüğü aramaya çıkması ile Dumrul'un kendisi gibi yiğit olan bir gencin ölmesinin ardından Azrail'e / ölüme meydan okuması arasında da bir metinlerarasılık bulunmaktadır. Gılgamesh-Engidu ile Azrail-Dumrul ilişkisi ve Gılgamesh ile Dumrul'un ölümsüzlüğü araması açısından örtük bir metinlerarasılıktan söz edilebilir.

Çok örtük bir biçimde de olsa Bilge Karasu'nun “Göçmüş Kediler Bahçesi” adlı kitabında 7. masal olan “Usta Beni Öldürsen E!” öyküsüyle de bir metinlerarasılık ilişki kurulabilir. “Usta Beni Öldürsen E!” öyküsünde “ölümün” kiminle karşılaşacağını belli olmaması olgusunun bu öyküde de görülmesi, bir metinlerarasılık olarak değerlendirilebilir.

2.3. Zaman

Öyküde zaman olarak bir gün (gündüz, sabahtan akşama kadar olan süre) kullanılmış gibi görülmekle beraber, geleneksel romandaki gibi bir zamandizinsel süreç kullanılmadığı söylenebilir. Öykü Azrail'in yeryüzüne inmesiyle başlar; ama bu öykünün metinlerarası düzlemini Dede Korkut'un “Deli Dumrul” öyküsü olduğu düşünülürse, okuyucu bu öyküyü okurken bu öyküde belirtilmemiş (öykünün başlangıcı, Azrail'in yeryüzüne inmesinden önceki süreç) olayları Dede Korkut metninde olan olayları anımsayarak kafasında tamamlar. Yazar, bazı yerlerde metnin zamanını okuyucunun tamamlamaları ile oluşturmuştur. Yer yer kişilerin anlatımlarıyla zamandizinsel süreçte geri dönüşler de görülür (s.124, s.126, s.130, s.132).

Metinde iki ayrı zamanın işlediği görülmektedir. Birincisi dünyanın / insanların zamanı, bir diğeri ise Azrail'in zamanı "Ölümlülerin zamanını ve uzamını kullanmak istiyordu. O ağır ve yabancı zamanı", "Daha doğrusu dışındaki zaman, onun ölçülerince çok ağır dönerken, içinde olup bitenlerin hızı baş döndürücüydü" (s.118), "Oysa başlangıçta zaman herkes için aynıydı. Hatta, zaman herkes için fazla çalışıyordu", "Dumrul'un canını kurtarmak için giriştiği pazarlıkta kuralları biçimlenen bu oyunun kendiliğinden oluşan kurgusu ilgisini çekmiş, bunun üzerine zamanı sündürmeye karar vermişti. Yeryüzü zamanına göre yirmi dört saat içinde bir can alıp dönecekti; ha Dumrul'ununkini, ha onun yerine verilecek bir başkasınıkini. Oysa kullandığı yeryüzü zamanı, belki de bugüne kadar kullandıklarından daha uzundu; ya da böyle bir uzunluğu şimdi hatırlamadığı daha genç zamanlarındayken kullanmıştı, daha bağışık zamanlarında..." (s.119), "Bugüne değin görmediği bir dünyaydı Dumrul'un gözlerinin özündeki kısıtlı zamanla sınırlanmış dünya; zamanla sınırlanmışlığın bütün zenginliği göz kamaştırıyor, şu tanıdık dünya, birdenbire hiç tanımadığı bir duyguyla büyülüydü onu" (s.121), "O, hep hızıyla var oldu. Onu hep hız yönetti, hızla taşıdı bir yandan öte yana her şeyi... Hızdaki hafiflik, hayat ile ölümün belirsiz sınırındaki saydam giz, insanların ömürle katettikleri var oluş ile yok oluş arasındaki geçiş mesafe, onun bir tek soluğuydu", "Onu, yalnızca ölüm sananlar yanıltılar. İkisine de aynı uzaklıkta bir yerde bütün zamanları hızla geçti... Dünya, onun öldürdükleriyle ağırlaştı. Şimdiyse, ağır ağır dünyanın kendi zamanına gömülüyor, istediği an silkenebilir, kendi hızına ve kendi tartımına geri dönebilir. Bütün bu anlamsız oyun, bu dar zaman parçasından koparıp içine attığı anlar ve kelimeler, bir anda yok oluşa, unutuşa karışabilir" (s.122), "Hep dünyada olup, hiç dünyalı olmazken, şimdi, bir oyun için de olsa, bir oyun süresi kadar da olsa, azıcık da olsa, bir dünyalı gibi hissediyor kendini", "Dumrul'u izlemekle yetiniyor. Zamanı biraz ileri alıp pazarlığın nasıl sonuçlanacağını hemen bilmek istemiyor" (s.123), "O şimdi hala öleceğini düşünüürken, bense artık onu öldüremeyeceğimi biliyordum. Aramızdaki zaman farkı, her zaman olduğu gibi bir var oluş sırrı sanki, titreşip duruyor aramızda" (s.138).

3. SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada oluşmaya başlayan postmodernist düşünceyle Türkiye 1980'lerde tanışmıştır. Zaman içinde bu düşünce, Batı'daki gibi, Türk edebiyatını da etkilemiş ve postmodern eğilimli metinler görülmeye başlanmıştır. Adı pek postmodern yazarlar arasında anılmasa da Murathan Mungan'ın "Dumrul İle Azrail" öyküsünde postmodern eğilimler görmek olasıdır. Bu bildiride kurmaca/üstkurmaca, metinlerarasılık ve zaman açısından öykü incelenmiş ve öyküdeki postmodern eğilimler ortaya konmaya çalışılmıştır. Genel olarak Murathan Mungan'a postmodern bir yazar denilemese bile, bu öyküsünde postmodern eğilimler görüldüğü ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Batum-Menteşe, Oya (1995).** Sanatta ve Edebiyatta Postmodernizm. *Türk Dili*, Mart 519, 273-283.
- Ecevit, Yıldız (2001).** *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ergin, Muharrem (1999).** *Dede Korkut Kitabı*. 19. Baskı, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Ertem, Tuna (2004).** Murathan Mungan'ın Üç Aynalı Kırk Oda Adlı Yapıtında Postmodern Yaklaşımlar. *KIBATEK Edebiyat Sempozyumu*. İsmail Bozkurt, Kafiye Yinanç, Metin Turan (Haz.). Ankara: KIBATEK Yayınları, 21-35.
- Kale, Nesrin (2002).** Modernizmden Postmodernist Söylemlere Doğru. *Doğu Batı*, Mayıs-Temmuz 19.
- Karasu, Bilge (1989).** *Göçmüş Kediler Bahçesi*. Ankara: Gece Yayınları.
- Mungan, Murathan (2000).** Dumrul ile Azrail. *Adam Öykü*, Temmuz-Ağustos 29, 117-140.
- Ramazanoğlu, Muzaffer (Haz.) (1944).** *Gilgameş Destanı*. Ankara: Maarif Matbaası.